

Egy irodalmi tanácskozás margójára

A közelmúltban zajlott le Balatonfüreden a dunántúli írók tanácskozása, melyen a mai magyar irodalom gondjai között sok szó esett arról, hogyan segítheti az író tollával a mai élet hiteles ábrázolását.

A kérdés nem új. Évek óta az irodalmi viták középpontjában szerepel. Azért merül ismételen fel, mert néhány író nem érti, vagy nem akarja érteni életünk hiteles ábrázolásának jelentőségét.

Ha a megye íróinak tevékenységét vizsgáljuk, kétségtelenül megállapítható bizonyos fejlődés. Egyszerűbb az olyan írás, amely igyekszik megmutatni a márt, nagyobb számban olvashatunk a jelenünkben végbement változást ábrázoló verset, prózát. Hozzá kell azonban tenni, hogy még nagyon sok a ma írt, de mondanivalójában mégis elavult téma.

A szocializmus építésének üteme napjainkban rendkívül gyors változásokat eredményez. Ha az író nem eléggé érzékeny, hacsak néz, de nem lát, akkor nem veszi észre a társadalmunkban végbemenő, sokszor aprónak tűnő, de a fejlődés szempontjából rendkívül fontos jelenségeket. Ez esetben a téma elavult, még ha napjainkban íródik is. Természetesen áll ennek fordítottja is. Egy régi téma is hasznos tanulságot szolgálhat, ha helyesen választjuk meg az eseményt és időpontot, amelyre alkalmazzuk.

A mi társadalmunkra az a jellemző, hogy az új és nehéz feladatok végrehajtása közben fejlődnek, formálódnak az emberek. Az építés nem zökkenőmentes; osztályharc vívása közben kell végrehajtani a tennivalókat. A mindennapi élet éppen ezért ezerszámra alkotja az író tollára kíváncsító témát, melyet meg kellene ragadni és úgy, ahogyan van, a maga bonyolultságában, de hallatlan nagyszerűségében megörökíteni.

A valóságot hitelesen, eszmei mondanivalóval telítve ábrázolni nem egyszerű. Ehhez az kell, hogy az író elfogadja, sőt mélyrehatóan higgye a szocializmus igazságát, és szeresse az új életet teremtő embereket. De ezen túlmenően bátorság is kell a nehézségek őszinte feltárására, új életünk csodálatos szépségeinek megmutatására.

Az elmúlt 15 esztendő lázas építése, az ellenforradalom elleni harc, majd ezt követően az okozott károk eltüntetése és az előrehaladás meggyorsítása közben százával és ezreivel akadnak egyszerű emberek, akik a maguk munkaterületén hőstettek hajtják végre. Még sem írnak róluk. Emberek tömegei kerültek egyszerű munkások, dolgozó parasztok — nagyon fontos beosztásokba, s ott történelmet alkotnak. Olyan feladatokat bíznak rájuk, amelyek a kapitalista társadalomban esküsznek, hogy csak diplomás emberek képesek. És megoldják, mert magukéknak érzik ezt a társadalmi rendszert és segízőket a nép.

A nálunk már természetesnek tűnő, mindennapi hőstettek művészi ábrázolása minden író és költő számára megtisztelő feladat. Még sem ragadják meg sokan a tollat, hogy megörökítsék történelmformálásunk szép jelenségeit. Vannak a megyében tehetséges írók, költők, sőt újságírók, akik írnak, de nem találják meg életünkben az újat. Sokan pedig hallgatnak.

A nemrégiben megtartott megyei képzőművészeti tanácskozáson mondotta az egyik felszólaló: „Nem csodálatos-e, hogy egyszerű emberek, munkások, bányászok, kohászok az üzemből vesztett nehéz fizikai munka után könyvet, tollat vesznek a kezükbe és tanulnak, mert nemcsak teremteni akarják az újat, hanem meg is értik.”

Mélységesen igaza volt. Csodálatos és igaz, hogy emberek tízezei határtalan szorgalommal igyekeznek pótolni, amit a tőkés társadalmi rendszer nem adott meg számukra. Nem egyszerű-e, hogy ma már a megye munkásainak hőstettei után a dolgozó parasztok szinte egésze megértve a fejlődés parancsoló szükségét, a nagyüzemi gazdálkodásra tértek át. Nem felemelő-e látni, hogy eltűnnek a nyomortanyák, új városok, üzemek, kulturális intézmények létesülnek, hogy bár vannak gondjaink szép számmal, de ezek a fejlődés, a változás gondjai, melyeket fokozatosan csökkentünk, s az élet egyre örömteljesebbé válik.

A mi életünk így, ahogyan van, eredményeinkkel és bajainkkal együtt minden író számára nemcsak új, hanem érzékesben, gondolatokban olyan gazdag témalehetőség, melyet meg nem örökíteni bűn az írónak önmagával és a társadalommal szemben.

A táj, a természet szépsége, a szerelem fő témaként szerepel a megye irodalmában, és általában az irodalomban. Ezek, mint ismeretes, „örök” témák. De ez sem olyan ma, mint régen volt. A szerelem is új értelmet kapott, hiszen más világban, más körülmények között élnek és nem utolsósorban, másképpen gondolkodnak az emberek. Az írónak az ilyen „örök” témánál is észre kell venni az újat, s azt az irodalom művészi módszereivel hitelesen kell ábrázolni.

Mi a lényege ennek? Az, hogy az író eszmeileg is értse és értesse meg, hogy ezek a változások nem önmaguktól, hanem a társadalmi rendszer változása, a szocializmus építése, az Ember alkotó tevékenysége folytán jönnek létre.

Ennek megmutatására csak az az író képes, aki alaposan ismeri az életet, tanulmányozza az emberek hétköznapi életét és osztózik a néppel gondjaiban, örömeiben. Csak az az író képes az életet a maga szépségében, valóságában hitelesen ábrázolni, aki hajlandó teljes szívvel, őszinte meggyőződéssel igaz ügyünk, a szocializmus építése mellé állni.

Az író nem áll társadalmunkban magárahagyatva. Mellette vannak az egyre műveltebbé váló dolgozók tízezei, akik alkotnak és tanulnak, könyvet, újságot vásárolnak és olvasnak, de joggal elvárják, hogy a könyvekben és az újságokban önmagukkal, saját életükkel, hitelesen ábrázolva találkozzanak.

Az igazi emberi élet őszinte krónikásának lenni megtisztelő, szép feladat. Ma írónak csak az nevezheti magát, aki hajlandó a márt úgy megörökíteni, hogy az híven visszatükrözze egyre szebbé, boldogabbá váló életünket.

Slamovics Zoltán

Jónéhány évvel ezelőtt találkoztam vele először. Egyetemi hallgató voltam, szerelmes és szegény, s ezért a télikabátomat tettem be a zaciba, hogy egy szép estét szerezzek Neki. Elegáns és kicsit mondén szórakozóhelyre vittem, hogy elkápráztassa a csillogás. Helyet kerestünk a fehér asztalok között. — Amint elhaladtunk az egyik mellett, két aranyifjú összehajolt. — Micsoda csaj! — toladotni a fülünkig a kéjenc sóhajtás.

Másodszor az utcán akadtam össze vele. A szellemi foglalkozást üzők termékeny sétáját rőttem a pesti aszfalton. Gondolataim témát keresve kószáltak szeretőm körül. Hirtelen megragadták a kezemet és rámköszöntött valaki. Felnéztem, idegen férfi állt előttem, lapos orral, közönséges vonásokkal, fürkésző tekintettel. — Meghívlak egy féldecire — intett a közeli mulatóhely bejárata felé. Már indultam tovább, amikor utámnam kiáltott: — Csuda jó csajt tudnék neked!

Színházi előadást néztem végig a színpalán mögöl. A balettkar fellépését a segédrendező — Csajok a fedélzetre — felkiáltással készítette elő. Válogatott labdarúgót hallottam beszámolni külföldi portyáról. Fényképeit mutogatta, s mindegyiken rajta volt egy csaj.

X vállalat vezetőjéről megtudtam, hogy csak csinos csajokat alkalmaz. Nem érdemes családost beutalót kérni, mert az üdülőben akad csaj elég. Az „Üdülés pénz nélkül” című olasz filmet azért érdemes megnézni, mert megteljenül mutatnak be egy ragyogó csajt. Tárlaton fülem hallatára így értékelték ki egy hajta magát állva, előre-aktfestményt: — Jó rajta a

hátra. Mint amikor, elgyő-

Eddig minden rendben is volt, tudomásul is vettem, hogy az emberiség férfiakból, — nőkből és csajokból áll. A közelmúltban azonban történt valami, ami felborította bennem ezt az egyensúlyt. Szabadságon voltam és hintázni vittem lyányomat. Detti három éves, pufók, kék szeme van, szőke haja és szenvedélyesen szeret hintázni. Nagy gyakorlata is van már benne, dundi kacsóit nagy megkapaszkodik a hasajt. Tárlaton szárában, és úgy hajta magát állva, előre-

A „CSAJ”

csaj. — Gimnazista unoka-öcsém szombat esténként csajokkal csörög és vasárnap csajokkal kirándul a szabadba. Villamoson érte-ültem róla, hogy egy hülye csaj megmérgezte magát, mert elhagyta a palija. Z mérnök viszont kénytelen volt elválni a feleségétől és három gyermekétől, mert nagyon ráakaszkodott a csaj.

nyörködtem most is benne apai büszkeségtől dagadó kebellem, aztán kicsit távolabb leültem egy padra, s fél szemmel a hintán, beletemetkeztem az újságba. Két tíz év körüli srác jött felém. Nem vettem észre. Az egyik rácsodálkozott a

hintázó babótra. — Nézd öregem — ragadta meg a másik karját — milyen ügyesen hajta ez a kis csaj!

Azóta szörnyű kétséggyötör. Ha ez így folytatódik, s már az én hároméves kislányom is csaj, ma-holnap teljesen átalakul az emberiség, a női nem létező, s nem marad más, mint férfi és csaj.

Bakács Tibor

PETRARCA:

Moccan szegény öreg

Moccan szegény öreg oly ősz és oly fehér édes a hely, ahol nyugodt korát eltölti, ijedt a kis család, mert látja minden földi, a kedves apa távozik, semmit se kér; aztán a régi csipő nyugovóra tér utolsó napon húzva életét közzöntli a jó nyak jobban bírja, mert akar, s az ősi vad évek óta mennek hova út se ér. Es jöjjön Rómába, kövesse vágy, s az ember és nézze végig külsejét, amint beszél, hogy még reményt lásson ott fenn az égben az. Igy, ó jaj, mindnyájan elballagunk egyszer, asszony, te mássá mennyire lehetnél, mégis a vágy alakotok ez így igaz.

Búzás Huba fordítása

PALOS ROZITA:

Nesztelen angyal

Valaki zörget az ajtón
Eredj szavam, húzd el a zárat
A KITÁRULÁS IDEJE Őrkezett meg
Szempillák szőke eresze alól
A tekintet sílessen hozzá
Bordák léleköz rúcsa mögül
Szaladjon elé a szív
Hogy dallamos dobbanással:
Miként vonul a nyáj Készöntse őt
Nesztelen angyal vezesse kézen
Szeméremövét észrevétlen oldja le néki
Nem érdemes rejteni semmit
Hallgatás pántjaiból
Az Éj kipattan
S megmutat mindent

A jó házmester

Tudják-e, hogy immár a hetvenötödik éve- met taposom, de senki sem tart hetven-négynél többnek? Hogy mi a foglalkozásom? Házmester vagyok. Már ötven éve felügyelek házunk rendjére. Elmondhatom, hogy ez a ház a kezeim között növekedett fel. Amikor munkába álltam itt, még csak félelemes volt. Ma pedig, kedves-kéim, ötemeleves. Van az udvarunkban autógarázs és hátral egy kert...

Amikor elvállaltam a házfelügyelőiséget, még „Jegorkának” becéztek. Ma meg ez a titulusom: Jegor Vasziljevics apó. Itt életem át a cári rendszert és tizenhétben kifüstöltem innen a cári tisztet. Amikor a német itt röpködött Moszkva fölött, a fiatalokkal fel-másztam a tetőre, hogy megvédjem házunkat a bombáktól. Igaz, a bombák a mi házunkat elég szépen elkerülték. Tizennégy gyújtóbombát ful-lasztottam a vízbe. Ezért aztán megkaptam a „Moszkva védelméért” kitüntetését. Trifonov, a kerületi tanácsunk elnöke szokta mondogatni nekem: „Téged, Igor Vasziljevics úgy kell nyilván-tartanunk, mint a régi moszkvai idők emlékéit, mint a cár-harangot, vagy cár-ágyút. Te vagy a mi cári házmesterünk...”

És képzeldék el: egy ilyen embert ítéltek el a héten a népbíróságon. Hogy miért? Csibészke-désért!

Összeült a bíróság, s így szólt:
— Vádirat Jegor Vasziljevics Huhrik állam-polgár ellen, akit huligánkodással vádolunk. Itt van a vádlott?

Mire én: — Én vagyok az a vádlott.
Mennyi nép volt ott, egyik ámulatból a má-sikba estek. Valaki odaszólt nekem: — Életem-ben először látok ilyen öreg huligánt...

Egy másik meg hozzátette: — Valószínűleg nem téved a bíróság, mert ez az apó utaz-gatott úkunokájával a villamos útközjén...

A bíró lecsendesítette az embereket, majd hozzám fordult: — Mondja meg őszintén, tulaj-donképpen hogyan is történt az a dolog?

Elmeséltem a bíróságnak, hogyan történt:
— Lakik a házunkban egy asszony. Emlék-szem rá még ilyen kislánykorából. Mindig kedves volt, és neki is fekete volt a szeme... Megtörtént, hogy télen kihozta a szánkóját és így szólt hozzám: — Jegor apó, engedj szánkózní, majd lesep-rem a járdát.

Rokonszenves kisgyerek volt, amikor pedig felcseperedett, nagyszerű feleség lett be-lőle. Férjhez ment és férje is nagyon rendes em-

ber volt: kedves, művelt mérnök. Jól éltek. Min-dig karonfogva jártak, arcuk szinte egymáshoz ért. Világosan látszott, milyen nagy a szerelem közöttük. Néha, amikor színházról jöttek haza, én nyitottam nekik ajtót, üdvözlőtük egymást, én pedig megkérdeztem, mit láttak a színházban. Azt felelték: a Pique Dame-t, vagy valami mást, és siettek haza...

Igy volt. Aztán tavaly férjét elküldték vala-hová az Uralba. Ha ez a kiküldetés hosszabb időre szóló volna, magával vitte volna a feleségét... De nem sikerült. Az asszony itt, ő meg ott... Való-ban, amikor férjét kikísérte, úgy sírt, hogy az embernek viszketni kezdett az orra és könnyek homályosították el a szemét. A férj elutazott, az asszony meg lesoványodott, körülbelül öt kilót fogyhatott. Szerényen élt. Nem úgy, mint az a szeleburdi asszony az első emelet tizenhétből, hát az a bizonyos Raszpopova. Már a negyedik urát teteti ki bíróságilag a lakásából. Alighogy alko-nyodni kezd, Raszpopova kiöltözködik: selyemru-hába, csupa virág tetőtől talpig. Harisnyája olyan, mintha semmi sem volna a lábán, olyan könnyű, finom, kifestett arca olyan, mint a piros kaviárral kirakott kenyér. S az egész feje göndör, mint a birkagyapjú...

Minden este más férfi kíséri haza. Mindegyik-vel karonfogva jár és nagyokat heherész-nek... Végigmennek a kerületen és még mindig röhögnek: — Ha-ha-ha... he-he-he... hi-hi-hi... De Tánja Alekszandrovna-hoz senki sem járt. Az csak irogatta a leveleket az urának...

Am a napokban ahogy úgy nézgelődöm, hát mit nem látok, az én Tatjana Alekszandrovna-m valakivel jön. Férfivel. Azt hittem, tán a férje érkezett meg... De nem, nincsenek karonfogva, tisztas távolban mennek egymás mellett... Egy szempillantás alatt minden világos volt előttem, de meg is néztem ám rendesen magamnak az il-letőt. Már első látásra nem tetszett nekem... Hogy mást ne mondjak: ultramodern kiborotvált kes-keny bajuszt viselt: az orra alatt kiborotváltva, szájszögletében lestuccolva, középen meg mintha egy féreg rága volna ki... Nadrágja olyan szé-les volt, mintha elefántra szabták volna. Vállai meg úgy ki voltak tömve vattával, hogy egy kör-háznak is elegendő lett volna egy hónapra. A cipője meg — egy tűzoltókocsi hozzája képest sem-mi: gumitalp, piros bőr és csikorgása olyan, mint a túlköles: tu... tu... tu... Egyszóval szivdög-lesztő ficsur...

A mikor a házunk elé értek, Tatjana így szólt:
— Hát én itt lakom...

Ó meg: — Engedje meg, hogy felkísérjem egészen a lakásáig.